

Наукові перспективи
Видавнича група

№ 5 (59)

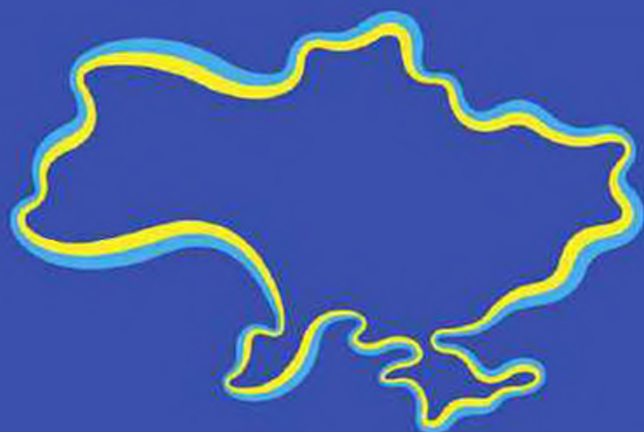
2026

НАУКА і ТЕХНІКА

СЬОГОДНІ

З Україною
в серці!

Видавнича група «Наукові перспективи»

Всеукраїнська Асамблея докторів наук із державного управління

«Наука і техніка сьогодні»

Випуск № 5(59) 2026

Київ – 2026

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration

"Science and technology today"

Issue № 5(59) 2026

Kyiv – 2026

ISSN 2786-6025 Online

УДК 001.32:1 /3](477)(02)

R40-05553

DOI: Crossref
we use DOIs

[https://doi.org/10.52058/2786-6025-2026-5\(59\)](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2026-5(59))

**«Наука і техніка сьогодні» (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка»,
Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»):
журнал. 2026. № 5(59) 2026. С. 6514**

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 07.04.2022 № 320 журналу
присвоєно категорію "Б" із економіки та педагогіки (спеціальності – 015 -
Педагогічні науки; 076 - Економічні науки)*

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 06.06.2022 № 530 журналу
присвоєно категорію "Б" із права (спеціальність – 081 Юридичні науки)*

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 10.10.2022 № 894 журналу присвоєно
категорію "Б" із техніки (спеціальність - 122 Комп'ютерні науки)*

*Журнал видається за підтримки Міждержавної гільдії інженерів консультантів, Інституту філософії та
соціології Національної Академії Наук Азербайджану (Баку, Азербайджан), громадської організації «Християнська
академія педагогічних наук України» та громадської організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з
духовно-морального виховання»*

*Рекомендовано до видавництва Президією Всеукраїнської Асамблеї докторів наук з державного управління
(Рішення від 25.05.2026, № 9/3-1/26)*

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index
Copernicus (IC), міжнародної пошукової системи Google Scholar та до
міжнародної наукометричної бази даних Research Bible

Згідно Порядку формування Переліку наукових фахових видань України, затвердженого наказом МОН
України від 15.01.2018 № 32, повнотекстовий доступ до наукових статей журналу представлений на платформі
«Наукова періодика України» в Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського НАН України та в
Національному репозитарії академічних текстів

Головний редактор:

Коренева Інна Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, декан
факультету природничої і фізико-математичної освіти Глухівського
національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;
професор кафедри теорії і методики викладання природничих дисциплін
Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра
Довженка (Україна)

Редакційна колегія:

1. **Біляковська Ольга Орестівна** доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри
загальної педагогіки та педагогіки вищої школи Львівського національного університету імені Івана
Франка (Україна)
2. **Воровка Маргарита Іванівна** – докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри
освітології та педагогіки мистецтва Мелітопольського державного педагогічного університету імені
Богдана Хмельницького (Україна)

3. **Гончарук Валентина Анатоліївна** кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри української літератури, українознавства та методик їх навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (Україна)

4. **Гончарук Віталій Володимирович** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри хімії та екології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (Україна)

5. **Гуменюк Тетяна Костянтинівна** - доктор філософських наук, Заслужений працівник освіти України, професор, проректор з науково-педагогічної роботи, інноваційно-методичного забезпечення освітнього та наукового процесів Київської муніципальної академії музики ім. Р.М. Глієра (Україна)

6. **Депчинська Іветта Аттілівна** - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладом освіти, Закарпатський угорський університет ім. Ференца Ракоці II (Україна)

7. **Мутмайна** - викладач Університету Аль Асярія Мандар Сулавесі Барат, Індонезія, ад'юнкт-професор Департаменту освіти, Університет Manipal GlobalNxt Малайзії (Малайзія)

8. **Кожевнікова Алла Власівна** - доцент кафедри освітології та педагогіки мистецтва МДПУ імені Богдана Хмельницького, (Україна)

9. **Кравчук Людмила Степанівна** - кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна», завідувач кафедрою фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інститут соціальних технологій Університет «Україна» (Україна)

10. **Красницька Ольга Володимирівна** - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри суспільних наук Національного університету оборони України (Україна)

11. **Марчук Оксана Олександрівна** - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука» (Україна)

12. **Небеленчук Ірина Олександрівна** - доктор педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії і методики середньої освіти комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського», (Україна)

13. **Островська Маріанна Ярославівна** - доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладом освіти Закарпатського угорського університету імені Ференца Ракоці II (Україна)

14. **Р. Ахмад Закі Ель Ісламі** - доцент, професор, доктор філософії, Департамент наукової освіти, Факультет підготовки вчителів та освіти, Університет Султана Агенга Тіртаяса (Індонезія)

15. **Тавдгірідзе Лела** - Доцент з теорії та історії педагогіки, професор кафедри педагогічних наук Батумського державного університету ім. Шота Руставелі (Грузія)

16. **Шевчук Лариса Дмитрівна** - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри математики, інформатики і методики навчання Університету Григорія Сковороди в Переяславі (Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

Пришляк О.Ю., Оленчук П.М.
<i>ОСНОВНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ З МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ</i>	2812
Прокуда В.М., Довганенко Д.О., Чаус Г.Г.
<i>КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ТА МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ З ПИТАНЬ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ОХОРОНИ ПРАЦІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ РІВНІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ</i>	2831
Простакова Ю.С.
<i>ПЕДАГОГІЧНА ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ РОЗВ'ЯЗУВАННІ МАТЕМАТИЧНИХ ЗАДАЧ</i>	2848
Присяник С.О.
<i>ОРГАНІЗАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ЦИФРОВОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ</i>	2862
Пукас І.Л.
<i>ТРАНСФОРМАЦІЯ ТРАДИЦІЙНИХ ЦІННОСТЕЙ: ЯКІСТЬ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ (НА ПРИКЛАДІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ КОРОЛІВСТВА БЕЛЬГІЯ)</i>	2875
Пушкарьова Т.О., Гриценко О.П.
<i>ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ</i>	2889
Радомський І.П.
<i>ГЛОБАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ ЯК ЧИННИК ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРОЄКТУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ АНДРАГОГІВ</i>	2900
Радченко О.М., Кондур О.С.
<i>ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ БАТЬКІВ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ І ПІДТРИМКИ</i>	2914
Романенко О.А., Кудій Л.І.
<i>ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО БАГАТОБОРСТВА У ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ СИЛОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ</i>	2930

Пришляк Оксана Юріївна доктор наук, професор, керівник Центру міжкультурної комунікації, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, <https://orcid.org/0000-0003-3108-502X>

Оленчук Петро Михайлович здобувач третього рівня вищої освіти (PhD) зі спеціальності 015 Професійна освіта, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, <https://orcid.org/0009-0008-8357-9850>

ОСНОВНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ З МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті обґрунтовано чинники формування міжкультурної компетентності майбутніх магістрів з міжнародної економіки у закладі вищої освіти. Визначено, що міжкультурна компетентність майбутніх магістрів з міжнародної економіки – складне утворення, що охоплює мотиваційно-ціннісний, емоційно-вольовий, когнітивно-діяльнісний, рефлексивно-творчий компоненти. З'ясовано, що формування означеної компетентності зумовлюється необхідністю підготовки майбутніх фахівців до ефективної професійної діяльності в міжнародному економічному середовищі, яке передбачає взаємодію з представниками різних культур, урахування норм ділового етикету, ціннісних орієнтацій, комунікативних стилів, моделей поведінки та особливостей прийняття рішень у полікультурному просторі. Обґрунтовано, що до чинників формування міжкультурної компетентності майбутніх магістрів з міжнародної економіки належать мовна підготовка, культурологічна обізнаність, фахова економічна підготовка, комунікативні вміння, мотивація до міжкультурної взаємодії, повага до культурного різноманіття, практико-орієнтоване навчання, міжнародна академічна взаємодія, цифрова компетентність і рефлексивність. Акцентовано увагу, що ефективність формування міжкультурної компетентності майбутніх магістрів з міжнародної економіки підвищується за умови належної організації освітнього процесу, інтеграції міжкультурного компонента у фахові дисципліни, використання кейсів, ділових ігор, моделювання переговорів, проектної роботи, міжнародних освітніх заходів та цифрових платформ для фахової комунікації. Показано, що практико-орієнтоване навчання і міжнародна

академічна взаємодія створюють істотні можливості для набуття майбутніми магістрами з міжнародної економіки досвіду міжкультурного спілкування, співпраці з іноземними партнерами, аналізу міжнародних економічних ситуацій і формування здатності діяти в умовах культурного різноманіття.

Ключові слова: міжкультурна компетентність, майбутні магістри, заклад вищої освіти, освітньо-професійна підготовка, культурологічна обізнаність, професійно-економічна підготовка, комунікативні вміння, толерантність, культурне різноманіття, мотивація до міжкультурної взаємодії, практико-орієнтоване навчання, міжнародна академічна взаємодія.

Pryshliak Oksana Doctor of Sciences, Professor, Head of the Center for Intercultural Communication, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, <https://orcid.org/0000-0003-3108-502X>

Olenchuk Petro PhD Student, Department of Foreign Languages, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, <https://orcid.org/0009-0008-8357-9850>

MAIN FACTORS IN THE FORMATION OF INTERCULTURAL COMPETENCE OF FUTURE MASTERS IN INTERNATIONAL ECONOMICS IN A HIGHER EDUCATION INSTITUTION

Abstract. The article substantiates the factors in the formation of intercultural competence of future masters in international economics in a higher education institution. It is determined that the intercultural competence of future masters in international economics is a complex construct that includes motivational-value, emotional-volitional, cognitive-activity, and reflective-creative components. It has been found that the formation of this competence is determined by the need to prepare future specialists for effective professional activity in the international economic environment, which involves interaction with representatives of different cultures, consideration of business etiquette norms, value orientations, communication styles, behavioral models, and specific features of decision-making in a multicultural space. It is substantiated that the factors in the formation of intercultural competence of future masters in international economics include language training, cultural awareness, professional economic training, communication skills, motivation for intercultural interaction, respect for cultural diversity, practice-oriented learning, international academic interaction, digital competence, and reflexivity. The article emphasizes that the effectiveness of forming intercultural competence of future masters in international economics increases under the condition of proper organization of the educational process, integration of the intercultural component

ISSN 2786-6025 Online

into professional disciplines, use of case studies, business games, negotiation modelling, project work, international educational events, and digital platforms for professional communication. It is shown that practice-oriented learning and international academic interaction create significant opportunities for future masters in international economics to gain experience in intercultural communication, cooperation with foreign partners, analysis of international economic situations, and development of the ability to act in conditions of cultural diversity.

Keywords: intercultural competence, future masters, higher education institution, educational and professional training, cultural awareness, professional economic training, communication skills, tolerance, cultural diversity, motivation for intercultural interaction, practice-oriented learning, international academic interaction.

Постановка проблеми. В умовах глобалізації, посилення міжнародної економічної взаємодії й євроінтеграційних процесів України значущості набуває підготовка фахівців, здатних ефективно діяти в полікультурному професійному середовищі. При цьому міжнародна економічна діяльність передбачає не тільки володіння фаховими знаннями, економічним мисленням та іноземними мовами, а й уміння встановлювати продуктивну комунікацію з представниками різних культур, враховувати національні особливості їх ділової поведінки, ціннісні орієнтації, традиції та норми міжособистісної взаємодії. У зв'язку із цим формування міжкультурної компетентності майбутніх магістрів з міжнародної економіки у закладі вищої освіти постає як важлива умова їх професійної готовності до діяльності в міжнародному економічному просторі, а необхідність обґрунтування основних чинників формування міжкультурної компетентності майбутніх магістрів з міжнародної економіки зумовлена потребою підвищення якості їх фахової підготовки відповідно до сучасних вимог ринку праці, а також європейських освітніх стандартів та запитів міжнародного бізнес-середовища. Тому осмислення вказаної проблеми є важливим для вдосконалення освітнього процесу у закладах вищої освіти та забезпечення конкурентоспроможності майбутніх фахівців з міжнародної економіки в сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців – предмет дослідження у працях багатьох вітчизняних дослідників. Так, теоретичні засади формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців з урахуванням зарубіжного досвіду розкрито у дослідженні Т. Атрощенко [1], особливості формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціальної роботи у закладах вищої освіти США проаналізовано О. Байбаковою [2], питання розвитку полікультурної освіти у професійній підготовці фахівців Канади і

США висвітлено І. Баховим [3], а системний підхід до формування полікультурної компетентності майбутніх фахівців у сучасному освітньому просторі обґрунтовано О. Березюк [4]. Вагомий внесок у вивчення полікультурної та міжкультурної освіти зробили Л. Гончаренко [10], Я. Гулецька [12], О. Гуренко [13], Я. Довгополова [14], В. Кузьменко і Л. Гончаренко [24], Л. Перетяга [26], Н. Самойленко [31], Н. Шумейко [41]. У працях цих авторів міжкультурна та полікультурна компетентність розглядаються як важливі складники професійної підготовки особистості, здатної до ефективної взаємодії в умовах культурного різноманіття. Зокрема, Л. Гончаренко [10] досліджує формування готовності педагогів до професійної діяльності в полікультурному середовищі, О. Гуренко [13] аналізує теоретико-методичні аспекти організації полікультурної освіти майбутніх соціальних педагогів, а Н. Самойленко [31] розглядає міжкультурну компетентність майбутніх фахівців гуманітарного профілю. Окремий напрям наукових пошуків становлять праці, присвячені формуванню міжкультурної компетентності у процесі мовної та іншомовної підготовки. Так, Р. Гришкова [11] розкриває зміст формування іншомовної соціокультурної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей, О. Коваленко [17] акцентує увагу на культурологічному підході до формування міжкультурної компетентності студентів-економістів у процесі вивчення іноземних мов, Г. Копил [20] вивчає формування професійної компетентності майбутніх фахівців з міжнародної економіки під час вивчення іноземних мов, а О. Рембач [30] аналізує формування міжкультурної компетентності майбутніх правознавців у процесі іншомовної підготовки. У цьому контексті важливими є також напрацювання Т. Гальчак [8], С. Костюк [21], М. Моцар [25], С. Радул [29], які розглядають іншомовну, комунікативну й міжкультурну підготовку як необхідну умову професійного становлення майбутнього фахівця. Особливу значущість мають праці, у яких міжкультурна компетентність здобувачів розглядається в контексті забезпечення їх економічної, міжнародної економічної та зовнішньоекономічної підготовки. Зокрема, Н. Болюбаш [5] досліджує формування професійної компетентності майбутніх економістів засобами мережевих технологій, О. Зеліковська [16] аналізує мотивацію студентів економічних спеціальностей до формування міжкультурної компетенції, Т. Колбіна [18] обґрунтовує технологічні засади формування міжкультурної комунікації студентів закладів вищої освіти економічного профілю. Значний інтерес становить дослідження Я. Гнатенко [9], де розкрито особливості формування міжкультурної компетентності майбутніх бакалаврів з міжнародної економіки у процесі професійної підготовки. Дотичними є також праці О. Кричківської [23], А. Токаревої [36], Є. Хачатрян [40], О. Яковенко [42], у яких розглядаються питання підготовки фахівців економічного профілю,

ISSN 2786-6025 Online

зовнішньоекономічної діяльності та формування їхньої професійної й міжкультурної готовності. У науковій літературі представлено дослідження, присвячені формуванню міжкультурної компетентності майбутніх фахівців різних галузей професійної діяльності. Так, О. Пришляк [27; 28] обґрунтовує теорію і методику формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій, Р. Кравець [22] досліджує теоретичні й методичні основи полікультурної освіти майбутніх фахівців аграрної галузі, О. Сніговська [33] аналізує формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців з міжнародних відносин, В. Скрипнікова [32] розглядає розвиток міжкультурної компетентності майбутніх магістрів зі сфери військового управління, а Ю. Халемендик [38] характеризує розвиток міжкультурної професійної компетентності майбутніх магістрів педагогіки вищої школи в умовах неформальної освіти, та ін.

Аналіз наукових джерел засвідчує, що проблема формування міжкультурної компетентності активно досліджується у педагогічній науці в контексті професійної, іншомовної, соціокультурної, полікультурної та фахової підготовки майбутніх спеціалістів. Водночас недостатньо розкритою залишається проблема обґрунтування основних чинників формування міжкультурної компетентності майбутніх магістрів з міжнародної економіки у закладі вищої освіти, що зумовлює актуальність подальшого дослідження зазначеної проблеми, зокрема з урахуванням специфіки їх майбутньої професійної діяльності.

Мета статті – обґрунтування чинників формування міжкультурної компетентності майбутніх магістрів з міжнародної економіки у закладі вищої освіти з урахуванням специфіки їх професійної підготовки та майбутньої діяльності в міжнародному економічному середовищі.

Виклад основного матеріалу. Міжкультурна компетентність майбутніх магістрів з міжнародної економіки – складне полікомпонентне утворення, що формується у процесі їх фахової підготовки в закладі вищої освіти та відображає здатність ефективно діяти в умовах міжкультурної професійної взаємодії. Така компетентність є результатом цілеспрямованого освітнього впливу, організації змісту навчання, добору методів, форм і засобів підготовки, спрямованих на розвиток знань, умінь, цінностей, мотивів і особистісних якостей майбутнього фахівця, виступаючи як показником загальної культури особи, так і складовою її професійної готовності до діяльності в міжнародному економічному середовищі.

Зазначимо, що структурно міжкультурна компетентність майбутніх магістрів з міжнародної економіки охоплює мотиваційно-ціннісний, емоційно-вольовий, когнітивно-діяльнісний і рефлексивно-творчий компоненти. Зокрема: а) мотиваційно-ціннісний компонент – виявляється у зацікавленості здобувачів освіти в міжкультурній взаємодії, усвідомленні значущості

культурного різноманіття та готовності до професійної комунікації з представниками інших культур; б) емоційно-вольовий компонент – пов'язаний із толерантністю, емпатією, самоконтролем, здатністю долати комунікативні бар'єри й діяти конструктивно в ситуаціях міжкультурного непорозуміння; в) когнітивно-діяльнісний компонент – охоплює знання про культури, норми ділового етикету, особливості міжнародної економічної взаємодії, а також уміння застосовувати ці знання у практичній професійній діяльності; г) рефлексивно-творчий компонент – забезпечує здатність студентів аналізувати власний досвід міжкультурної комунікації, усвідомлювати актуальні стереотипи, коригувати свою поведінку та знаходити нестандартні рішення у професійно значущих ситуаціях.

Як свідчить аналіз наукових джерел (Т. Атрощенко [1], О. Байбакова [2], О. Березюк [4], Л. Воротняк [7], Я. Гнатенко [9], Я. Довгополова [14], О. Коваленко [17], О. Кричківська [23], О. Пришляк [28], О. Тіщенко [35], Ю. Халамендик [20] та ін.), формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців у закладі вищої освіти потребує створення відповідного освітнього середовища, яке має забезпечувати інтеграцію їх фахової, мовної, соціокультурної та практико-орієнтованої підготовки, сприяти залученню до аналізування реальних і змодельованих ситуацій зі сфери міжнародної економічної взаємодії, спонукати до участі в дискусіях, проєктній діяльності, ділових іграх, кейс-методах, академічній мобільності, міжнародних освітніх ініціативах. Слід враховувати, що через таку діяльність майбутні магістри набувають досвіду міжкультурної взаємодії, вчать узгоджувати професійно значущі цілі з етнокультурними особливостями партнерів, формуючи здатність до ефективної комунікації в глобалізованому соціально-економічному просторі.

Всебічне осмислення проблеми формування фахової компетентності майбутніх магістрів з міжнародної економіки (Н. Болюбаш [5], Я. Гнатенко [9], О. Зеліковська [16], Г. Копил [20], О. Кричківська [23], А. Токарева [36], Є. Хачатрян [40], О. Яковенко [42] та ін.) вказує на те, що складність її розв'язання зумовлена насамперед неоднозначністю аналізованого феномену, який у своєму змістовому просторі поєднує соціокультурний, комунікативний, фаховий, особистісний та ціннісно-смісловий виміри. Під час підготовки таких фахівців недостатньо забезпечити засвоєння економічних знань або володіння іноземною мовою, майбутній магістр має бути здатним діяти в умовах культурного різноманіття, розуміти специфіку ділової поведінки представників інших країн, враховувати відмінності у їх цінностях, стилях комунікації, способах ухвалення рішень і ведення переговорів.

Як стверджує О. Пришляк, однією з важливих проблем є фрагментарність міжкультурного компонента в освітніх програмах підготовки майбутніх

магістрів; питання міжкультурної взаємодії здобувачів вищої освіти часто розглядаються в межах окремих мовних або гуманітарних дисциплін; дисципліни фахової підготовки також не завжди охоплюють соціокультурний контекст міжнародної професійної діяльності таких фахівців [28]. Унаслідок цього здобувачі освіти можуть мати певні теоретичні уявлення про міжкультурну комунікацію, проте не завжди вміють застосовувати їх у ситуаціях професійної взаємодії, пов'язаних із міжнародними переговорами, укладанням угод, аналізом зарубіжних ринків, діловим листуванням у сфері міжнародної економічної діяльності чи співпрацею з іноземними партнерами.

Значущою проблемою О. Яковенко називає недостатню практичну спрямованість формування міжкультурної компетентності майбутніх магістрів у сфері економіки. Стверджується, що міжкультурна компетентність не може формуватися лише шляхом передавання знань про культуру, традиції чи діловий етикет інших країн, вона потребує активного залучення здобувачів освіти до практико-орієнтованих форм навчання: аналізу кейсів міжнародної економічної діяльності, моделювання ділових переговорів, рольових ігор, проєктної роботи, участі в міжнародних освітніх заходах, академічній мобільності, а також в міжкультурній онлайн-комунікації [2342]. За відсутності такого досвіду у майбутніх магістрів не сформується достатній рівень готовності до реальної професійної взаємодії в полікультурному середовищі.

Одним із важливих чинників формування міжкультурної компетентності майбутніх магістрів з міжнародної економіки є мовна підготовка, що забезпечує можливість повноцінної професійної взаємодії в міжнародному економічному середовищі. Для фахівця володіння іноземною мовою не обмежується здатністю здійснювати побутове спілкування або розуміти загальний зміст іншомовних текстів, а передбачає вміння використовувати мову як інструмент професійної діяльності, зокрема для аналізу економічної інформації, ведення переговорів, підготовки ділової документації, участі в міжнародних проєктах, презентації результатів досліджень і підтримання контактів з іноземними партнерами.

Значущості набуває володіння іноземною мовою, що передбачає засвоєння ним економічної термінології, понять міжнародної торгівлі, фінансів, менеджменту, маркетингу, інвестиційної діяльності та зовнішньоекономічних відносин. Крім цього, майбутні магістри мають уміти працювати з іншомовними джерелами інформації, міжнародними аналітичними звітами, статистичними матеріалами, нормативними документами, контрактами, комерційними пропозиціями та діловим листуванням. Такий рівень мовної підготовки сприяє формуванню у них здатності розуміти професійну інформацію й адекватно інтерпретувати її з урахуванням економічного та соціокультурного контекстів [11; 17; 20; 21; 29].

Культурологічна обізнаність – також важливий чинник формування у майбутніх магістрів з міжнародної економіки міжкультурної компетентності. Оскільки їх професійна діяльність у сфері міжнародної економіки передбачає системну взаємодію з представниками різних країн, етнокультурних спільнот і ділових традицій, то майбутній фахівець повинен розуміти, що міжнародне економічне співробітництво відбувається як на рівні фінансових показників, контрактів, ринків і бізнес-стратегій, так і в певному культурному контексті, який істотно впливає на характер комунікації, способи прийняття рішень, моделі поведінки та очікування учасників професійної взаємодії. Зміст такої обізнаності охоплює знання традицій, норм, цінностей, моделей поведінки, етикетних форм і ділових практик різних країн. Для майбутніх магістрів з міжнародної економіки важливе й розуміння, як культурні особливості впливають на ведення переговорів, організацію ділових зустрічей, побудову партнерських відносин, сприйняття часу, ієрархії, відповідальності, конкуренції, ризику та довіри [17].

Спеціальна економічна підготовка у структурі чинників формування міжкультурної компетентності майбутніх магістрів з міжнародної економіки визначає змістове підґрунтя їх майбутньої фахової діяльності. Зокрема, здобувачі освіти мають не тільки поглиблювати знання з міжнародної економіки, міжнародної торгівлі, фінансів, інвестиційної діяльності та глобалізаційних процесів, а й усвідомлювати соціокультурну зумовленість економічної взаємодії. Зважаючи на те, що міжнародна економічна діяльність завжди відбувається в певному культурному, правовому, політичному та інституційному середовищі, їх фахова підготовка має спрямовуватися на формування здатності аналізувати економічні явища з урахуванням міжкультурного контексту. Майбутній магістр з міжнародної економіки має розуміти як закономірності функціонування світових ринків, специфіку зовнішньоекономічної діяльності, механізми міжнародної торгівлі, особливості міжнародних фінансових потоків, так і те, як на них впливають культурні відмінності, ділові традиції, управлінські моделі та комунікативні практики різних країн [5; 9; 16; 17; 18; 20; 23; 36; 40; 42].

Слід враховувати, що через комунікацію реалізується більшість видів майбутньої фахової діяльності майбутніх магістрів з міжнародної економіки, тому комунікативні вміння є вагомим чинником формування їх міжкультурної компетентності. Так, у сфері міжнародної економіки фахівець постійно взаємодіє з представниками різних країн, організацій, бізнес-структур, міжнародних інституцій, тому має вміти забезпечувати взаєморозуміння між учасниками професійного спілкування. Тому його комунікативні вміння мають охоплювати здатність аргументовано висловлювати власну позицію, слухати співрозмовника, ставити уточнювальні запитання, коректно реагувати на

заперечення, підтримувати діалог, узгоджувати позиції та знаходити прийнятні рішення в умовах культурного різноманіття. В контексті підготовки майбутніх магістрів з міжнародної економіки особливого значення набуває й уміння здійснювати ділову комунікацію в різних професійних ситуаціях. У таких ситуаціях важливо враховувати не тільки зміст повідомлення, а й форму його подання, стиль комунікації, рівень офіційності, послідовність аргументації, допустимі способи висловлення незгоди, особливості невербальної поведінки та дотримання норм ділового етикету [15; 18; 21; 23].

Під час формування міжкультурної компетентності майбутніх магістрів з міжнародної економіки особливого значення набувають толерантність і повага до культурного різноманіття, оскільки ці якості визначають характер ставлення особи до представників інших культур, їх поглядів, традицій, норм поведінки та способів професійної взаємодії. У сфері міжнародної економіки толерантність має не тільки морально-етичне, а й практичне значення, адже від рівня готовності майбутнього магістра поважати культурні відмінності інших людей залежить успішність переговорів, ділового листування, командної роботи, укладання угод, налагодження довгострокових відносин з іноземними партнерами.

Наприклад, відмінності у ставленні до часу, ієрархії, формальності спілкування, способів висловлення згоди можуть спричиняти непорозуміння, якщо фахівець оцінює поведінку партнера лише з позицій власної культури. Толерантність у контексті формування міжкультурної компетентності передбачає усвідомлену готовність до діалогу, здатність бачити ситуацію з позиції іншої культури, прагнення до взаєморозуміння, уміння уникати категоричних оцінок, подолання стереотипів і пошук конструктивних способів взаємодії, а її формування має здійснюватися через зміст навчальних дисциплін, організацію міжкультурного діалогу, аналіз ситуацій професійної взаємодії, залучення здобувачів до дискусій, проєктної діяльності, академічної мобільності та співпраці з іноземними партнерами [14].

Один із визначальних чинників формування міжкультурної компетентності майбутніх магістрів з міжнародної економіки – мотивація до міжкультурної взаємодії, що забезпечує внутрішню спрямованість на активне засвоєння знань, умінь і досвіду, необхідних для їх фахової діяльності в міжнародному довіллі. Без мотивації навіть якісний освітній процес може не забезпечити результату, адже міжкультурна компетентність передбачає особистий інтерес до у взаємодії з представниками інших культур. Здобувач, який усвідомлює практичну цінність міжкультурної компетентності, виявляє зацікавленість у вивченні іноземних мов, культурних особливостей країн, моделей ділової активності, міжнародних економічних процесів і комунікативних стратегій, бере участь у дискусіях, міжнародних проєктах,

конференціях, програмах академічної мобільності, тренінгах, ділових іграх і практико-орієнтованих формах навчання [16].

Практико-орієнтоване навчання у структурі формування міжкультурної компетентності майбутніх магістрів з міжнародної економіки забезпечує перехід від теоретичного засвоєння знань до їх практичного застосування в умовах, наближених до майбутньої професійної діяльності. Оскільки міжкультурна компетентність не може бути сформована через опанування понять, визначень або загальних відомостей про культури інших країн, а потребує активного включення здобувачів освіти в навчальні ситуації, які моделюють реальні форми міжнародної економічної взаємодії, то практико-орієнтований підхід дає змогу й навчитися діяти в конкретних ситуаціях, пов'язаних із переговорами, діловим спілкуванням, аналізом міжнародних ринків, підготовкою проєктів і прийняттям рішень. У процесі підготовки майбутніх магістрів з міжнародної економіки особливу ефективність мають такі форми практико-орієнтованого навчання, як аналіз кейсів, ділові ігри, моделювання переговорів, розв'язання проблемних ситуацій, виконання групових проєктів, підготовка презентацій, обговорення реальних прикладів міжнародної економічної співпраці. Ці форми навчання створюють умови для поєднання фахових знань, мовних умінь, культурологічної обізнаності та комунікативних навичок здобувачів [7; 9; 18; 42].

Міжнародна академічна взаємодія у процесі освітньо-професійної підготовки майбутніх магістрів з міжнародної економіки створює умови для безпосереднього залучення до міжкультурного навчального, наукового та професійного спілкування. Участь у міжнародних освітніх заходах дає їм змогу розширити знання про інші країни, їх економічні системи та ділові традиції, а також набути реального досвіду взаємодії з представниками інших культур. Зміст міжнародної академічної взаємодії охоплює участь здобувачів освіти у програмах академічної мобільності, міжнародних наукових і освітніх проєктах, спільних освітніх програмах, конференціях, семінарах, літніх школах, гостьових лекціях іноземних викладачів, спільних дослідженнях і міжуніверситетській співпраці. Через участь у таких заходах вони отримують можливість працювати з іншомовною інформацією, презентувати результати власних досліджень, брати участь у фахових дискусіях і встановлювати академічні та професійні контакти [2; 3; 11; 12; 18; 22 та ін.].

У процесі формування міжкультурної компетентності майбутніх магістрів з міжнародної економіки важливе значення має їх рефлексивність, яка забезпечує здатність усвідомлювати, аналізувати й оцінювати власний досвід у сфері міжкультурної професійної взаємодії. Відомо, що у міжнародному економічному середовищі фахівець не завжди діє в передбачуваних умовах: комунікативні ситуації можуть бути складними, неоднозначними, культурно

ISSN 2786-6025 Online

зумовленими й такими, що потребують швидкої адаптації, й тому майбутній магістр має вміти як застосовувати набуті знання й уміння, так і осмислювати власну поведінку, визначати причини успішної або неефективної взаємодії, помічати труднощі у спілкуванні та знаходити способи їх подолання. До того ж у процесі професійної підготовки рефлексивність сприяє усвідомленню здобувачами освіти власних комунікативних стратегій, ціннісних орієнтацій, стереотипів, упереджень і способів реагування на культурні відмінності. Для магістрів з міжнародної економіки це особливо важливо, бо їх помилки у міжкультурному спілкуванні можуть впливати на результат переговорів, партнерських домовленостей, ділової репутації та подальшої співпраці. Відтак здобувачі мають навчитися критично оцінювати не тільки поведінку партнерів, а й власне сприйняття іншої культури, що часто впливає на характер професійної взаємодії, а рефлексивний аналіз допомагає виявити, які труднощі виникають через недостатність знань, які екстраполюються через мовні бар'єри, а які проявляються через неусвідомлені культурні стереотипи або невідповідність обраної комунікативної стратегії конкретній ситуації фахово значущої взаємодії [4; 6; 8; 11; 27].

Узагальнення й систематизація наукових даних дало змогу виокремити чинники формування міжкультурної компетентності майбутніх магістрів з міжнародної економіки у закладі вищої освіти (табл.).

Таблиця

**Основні чинники формування міжкультурної компетентності
майбутніх магістрів з міжнародної економіки**

Група чинників	Змістова характеристика	Основні прояви / складники
Освітньо-професійні чинники	Пов'язані зі змістом, організацією та практичною спрямованістю професійної підготовки майбутніх магістрів з міжнародної економіки	Вивчення міжнародної економіки, міжнародної торгівлі, глобалізаційних процесів; практико-орієнтоване навчання; використання кейсів, ділових ігор, моделювання переговорів; інтеграція міжкультурного компонента у фахові дисципліни
Мовно-комунікативні чинники	Забезпечують здатність майбутніх фахівців ефективно здійснювати професійну комунікацію в міжнародному середовищі	Володіння іноземними мовами; знання професійної економічної термінології; уміння вести ділове листування; уміння проводити переговори; здатність презентувати інформацію іноземною мовою; навички міжкультурної комунікації

Група чинників	Змістова характеристика	Основні прояви / складники
Соціально-культурні чинники	Відображають рівень розуміння культурних відмінностей, норм поведінки, цінностей і традицій представників інших країн	Культурологічна обізнаність; знання ділового етикету різних країн; розуміння національних традицій, цінностей і моделей поведінки; повага до культурного різноманіття; толерантність у взаємодії з представниками інших культур; подолання стереотипів.
Особистісно-мотиваційні чинники	Охоплюють внутрішні мотиви, установки, якості та особистісну готовність здобувачів вищої освіти до міжкультурної професійної взаємодії	Мотивація до міжнародної професійної діяльності; зацікавленість у міжкультурній взаємодії; відкритість до нового досвіду; готовність до академічної мобільності; рефлексивність; здатність аналізувати власний комунікативний досвід; гнучкість, адаптивність, емпатія

Отже, запропоноване групування чинників дає змогу представити процес формування міжкультурної компетентності майбутніх магістрів з міжнародної економіки у закладі вищої освіти.

Зокрема, освітньо-професійні чинники забезпечують фахову основу їх підготовки; мовно-комунікативні – формують здатність до ефективної професійної взаємодії; соціально-культурні – сприяють розумінню культурного різноманіття; особистісно-мотиваційні – визначають внутрішню готовність до міжкультурної комунікації та визначають перспективу самореалізації в міжнародному економічному середовищі.

Висновки. Всебічне осмислення чинників формування міжкультурної компетентності майбутніх магістрів з міжнародної економіки у закладі вищої освіти дало змогу зробити такі висновки.

По-перше, міжкультурна компетентність особистості – складне утворення, яке охоплює сукупність мотиваційно-ціннісних, емоційно-вольових, когнітивно-діяльнісних й рефлексивно-творчих якостей, що забезпечують її здатність ефективно виконувати фахові в міжкультурному середовищі. В контексті підготовки майбутніх фахівців з міжнародної економіки така компетентність постає важливою складовою їх професійної готовності, оскільки міжнародна економічна діяльність передбачає взаємодію з представниками різних культур, урахування соціокультурного контексту ділових відносин, розуміння норм і правил професійної поведінки, усвідомлення цінностей, комунікативних стилів і моделей прийняття рішень у глобальному економічному середовищі.

По-друге, формування міжкультурної компетентності майбутніх магістрів з міжнародної економіки зумовлюється сукупністю взаємопов'язаних чинників, серед яких особливого значення набувають мовна підготовка, культурологічна обізнаність, професійно-економічна підготовка, комунікативні вміння, повага до культурного різноманіття, мотивація до міжкультурної взаємодії, практико-орієнтоване навчання, міжнародна академічна взаємодія, а також цифрова компетентність і рефлексивність.

По-третє, ефективність формування у майбутніх магістрів з міжнародної економіки міжкультурної компетентності значною мірою залежить від належної організації освітнього процесу у закладі вищої освіти. При цьому важливо, щоб міжкультурний компонент інтегрувався у зміст фахової підготовки. Особливого значення набувають активні й інтерактивні методи навчання, зокрема аналіз кейсів міжнародної економічної діяльності, моделювання ділових переговорів, рольові ігри, проєктна робота, підготовка презентацій іноземною мовою, участь у міжнародних науково-освітніх заходах і використання цифрових платформ.

По-четверте, формування у майбутніх магістрів з міжнародної економіки міжкультурної компетентності потребує, щоб заклад вищої освіти забезпечував міжкультурно зорієнтований зміст освітньо-професійної підготовки, міжнародну академічну взаємодію, практико-орієнтоване навчання, доступ до цифрових ресурсів і можливості для професійної комунікації з представниками інших культур. З іншого боку, результативність цього процесу залежить від мотивації, відкритості до нового досвіду, толерантності, емпатії, гнучкості, здатності до саморегуляції та рефлексії самих здобувачів освіти.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в емпіричному вивченні рівнів сформованості міжкультурної компетентності майбутніх магістрів з міжнародної економіки.

Література:

1. Атрощенко Т. О. Теоретичні основи процесу формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців: зарубіжний досвід. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка, Соціальна робота*. 2016. Вип. 2 (39). С. 11-14.
2. Байбакова О. О. Формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціальної роботи у вищих навчальних закладах США: дис. ... канд. пед наук: 13.00.04. Тернопіль, 2017. 195 с.
3. Бахов І. С. Тенденції розвитку полікультурної освіти у професійній підготовці фахівців Канади і США; монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 420 с.
4. Березюк О. С. Системний підхід до формування полікультурної компетентності майбутніх фахівців в сучасному освітньому просторі. *Професійна педагогічна освіта: системні дослідження: монографія* / за ред. О.А. Дубасенюк. Житомир: ЖДУ, 2015. С. 193-209.

5. Болюбаш Н. М. Формування професійної компетентності майбутніх економістів засобами мережевих технологій: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Миколаїв, 2011. 290 с.

6. Войлошникова В. Е., Величко А. В. Міжкультурна освіта складова успішної соціокультурної адаптації майбутнього фахівця. *Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Туган-Барановського*. 2009. № 2. С. 137-141.

7. Воротняк Л. І. Педагогічна технологія формування полікультурної компетенції магістрів у вищих педагогічних навчальних закладах: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Хмельницький, 2008. 286 с.

8. Гальчак Т. В. Підготовка майбутніх перекладачів на засадах компетентнісного підходу у процесі вивчення фахових дисциплін: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Хмельницький, 2017. 20 с.

9. Гнатенко Я. В. Формування міжкультурної компетентності майбутніх бакалаврів з міжнародної економіки у процесі професійної підготовки: дис. ... канд. пед. наук: 13.00. 04. Полтава, 2021. 258 с.

10. Гончаренко Л. А. Формування готовності вчителів до професійної діяльності в умовах полікультурного середовища в системі післядипломної освіти: дис. ... канд. пед. наук; 13.00.04. Вінниця, 2006. 215 с.

11. Гришкова Р. О. Формування іншомовної соціокультурної компетенції нефілологічних спеціальностей: монографія. Миколаїв: МДГУ ім. Петра Могили, 2007. 424 с.

12. Гулецька Я. Г. Полікультурна освіта студентської молоді в університетах США: дис. ... канд. пед. наук; 13.00.01. Київ, 2008. 262 с.

13. Гуренко О. І. Полікультурна освіта майбутніх соціальних педагогів: теоретико-методичний аспект: монографія. Бердянськ: Ткачук О. В., 2014. 588 с.

14. Довгополова Я. В. Формування толерантних відносин студентів у полікультурному середовищі вищого навчального закладу: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05. Харків, 2007. 206 с.

15. Захарчук Н. В. Проблема культури та міжкультурної комунікації у філософсько-соціологічному аспекті. *Вісник НТУУ «КПІ»*. Серія: *Філософія, психологія, педагогіка*. 2008. № 3. С. 174-177.

16. Зеліковська О. О. Мотивація студентів економічних спеціальностей до формування міжкультурної компетенції. *Педагогічний дискурс*. 2012. Вип. 11. С. 98-101.

17. Коваленко О. Ю. Культурологічний підхід при формуванні міжкультурної компетентності в процесі вивчення іноземних мов студентами-економістами. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2015. № 15. Т. 1 С. 170-172.

18. Колбіна Т. В. Теоретико-методологічні та технологічні засади формування міжкультурної комунікації студентів вищих навчальних закладів економічного профілю: дис. д-ра пед. наук: 13.00.04. Запоріжжя, 2010. 582 с.

19. Кондратьєва О. М. Формування полікультурної компетентності майбутніх учителів початкової школи на засадах лінгвокраїнознавчого підходу: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2016. 272 с.

20. Копил Г. О. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців з міжнародної економіки у процесі вивчення іноземних мов: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Житомир, 2007. 208 с.

21. Костюк С. С. Розвиток компетентностей міжкультурної комунікації студентів-іноземців на основному етапі навчання української мови: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2018. 22 с.

22. Кравець Р. А. Теоретичні і методичні основи полікультурної освіти майбутніх фахівців аграрної галузі: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Вінниця, 2018. 577 с.
23. Кричківська О. В. Формування міжкультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців зовнішньоекономічної діяльності: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Тернопіль, 2015. 291 с.
24. Кузьменко В. В., Гончаренко Л. А. Формування полікультурної компетентності вчителів загальноосвітньої школи; навчальний посібник. Херсон: РПО, 2006. 92 с.
25. Моцар М. М. Формування полікультурної компетентності майбутніх перекладачів з використанням технологій дистанційного навчання: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2018. 22 с.
26. Перетяга Л. Є. Дидактичні умови формування полікультурної компетентності молодших школярів: дис. канд. пед. наук: 13.00.04. Харків, 2007. 247 с.
27. Пришляк О. Ю. Теорія і методика формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Тернопіль, 2021. 36 с.
28. Пришляк О. Ю. Формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій: теоретичний контекст: монографія. Тернопіль: Осадца Ю. В. 2021. 552 с.
29. Радул С. Г. Формування міжкультурної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови у процесі професійної підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Умань, 2014. 20 с.
30. Рембач О. О. Формування міжкультурної компетентності майбутніх правознавців у процесі іншомовної підготовки. *Університетські наукові записки Хмельницького університету управління та права*. 2017. № 63. С. 387-400.
31. Самойленко Н. Б. Міжкультурна компетентність майбутніх фахівців гуманітарного профілю: монографія. Київ: Рібест, 2013. 411 с.
32. Скрипнікова В. О. Розвиток міжкультурної компетентності майбутніх магістрів військового управління у процесі професійної підготовки: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2023. 195 с.
33. Сніговська О. В. Формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців з міжнародних відносин в освітньому середовищі класичного університету: автореф. дис. ... канд. пед. наук 13.00.04. Умань, 2014. 24 с.
34. Солодка А. К. Полікультурне виховання старшокласників у процесі вивчення гуманітарних предметів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07. Київ, 2005. 20 с.
35. Тіщенко О. М. Педагогічні умови формування міжкультурної компетентності майбутнього вчителя хореографії в освітньому середовищі університету: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Слов'янськ, 2020. 20 с.
36. Токарева А. В. Формування міжкультурної компетентності у майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності засобами інтерактивних технологій: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Запоріжжя, 2013. 20 с.
37. Федоруц М. В. Соціально-педагогічні умови формування соціальної компетентності старшокласників засобами неформальної освіти: автореф. дис. ... канд. пед. наук; 13.00.04. Тернопіль, 2021. 19 с.
38. Халеменик Ю. Є. Розвиток міжкультурної професійної компетентності майбутніх магістрів педагогіки вищої школи в умовах неформальної освіти: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Мелітополь, 2017. 20 с.

39. Харькова Н. М. Полікультурне виховання молодших школярів у позакласній роботі: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Луганськ, 2010. 248 с.

40. Хачатрян Є. Л. Формування міжкультурної дискурсивної компетентності майбутніх фахівців з економіки в процесі вивчення гуманітарних дисциплін: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Харків, 2020. 210 с.

41. Шумейко Н. В. До питання полікультурної освіти студентської молоді в зарубіжній педагогіці. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету*: Філологія, педагогіка, психологія. Київ, 2013. Вип. 27. С. 239-243.

42. Яковенко О. І. Формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі практичної підготовки; дис. ... канд. пед наук: 13.00.04. Київ, 2015. 329 с.

References:

1. Atroshchenko, T. O. (2016). *Teoretychni osnovy protsesu formuvannia mizhkulturnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv: zarubizhnyi dosvid* [Theoretical foundations of the process of forming future specialists' intercultural competence: Foreign experience]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya: Pedagogika, Sotsialna robota*, 2(39), 11–14 [in Ukrainian].

2. Baibakova, O. O. (2017). *Formuvannia mizhkulturnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv sotsialnoi roboty u vyshchikh navchalnykh zakladakh SSHA* [Formation of intercultural competence of future social work specialists in higher educational institutions of the USA]. Candidate's thesis. Ternopil [in Ukrainian].

3. Bakhov, I. S. (2018). *Tendentsii rozvytku polikulturnoi osvity u profesiinii pidhotovtsi fakhivtsiv Kanady i SSHA* [Trends in the development of multicultural education in the professional training of specialists in Canada and the USA]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].

4. Bereziuk, O. S. (2015). *Systemnyi pidkhid do formuvannia polikulturnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv v suchasnomu osvithnomu prostori* [A systemic approach to the formation of future specialists' multicultural competence in the modern educational space]. In O. A. Dubaseniuk (Ed.), *Profesiina pedagogichna osvita: systemni doslidzhennia* (pp. 193–209). Zhytomyr: ZhDU [in Ukrainian].

5. Boliubash, N. M. (2011). *Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh ekonomistiv zasobamy merezhevykh tekhnolohii* [Formation of future economists' professional competence by means of network technologies]. Candidate's thesis. Mykolaiv [in Ukrainian].

6. Voiloshnykova, V. E., & Velychko, A. V. (2009). *Mizhkulturna osvita skladova uspishnoi sotsiokulturnoi adaptatsii maibutnoho fakhivtsia* [Intercultural education as a component of successful sociocultural adaptation of a future specialist]. *Visnyk Donetskoho natsionalnoho universytetu ekonomiky i torhivli imeni Tuhana-Baranovskoho*, 2, 137–141 [in Ukrainian].

7. Vorotniak, L. I. (2008). *Pedagogichna tekhnolohiia formuvannia polikulturnoi kompetentsii mahistriv u vyshchikh pedagogichnykh navchalnykh zakladakh* [Pedagogical technology for forming masters' multicultural competence in higher pedagogical educational institutions]. Candidate's thesis. Khmelnytskyi [in Ukrainian].

8. Halchak, T. V. (2017). *Pidhotovka maibutnikh perekladachiv na zasadakh kompetentnisnoho pidkhodu u protsesi vyvchennia fakhovykh dystsyplin* [Training future translators on the basis of the competence approach in the process of studying professional disciplines]. Extended abstract of candidate's thesis. Khmelnytskyi [in Ukrainian].

9. Hnatenko, Ya. V. (2021). *Formuvannia mizhkulturnoi kompetentnosti maibutnikh bakalavriv z mizhnarodnoi ekonomiky u protsesi profesiinoi pidhotovky* [Formation of intercultural

ISSN 2786-6025 Online

competence of future bachelors in international economics in the process of professional training]. Candidate's thesis. Poltava [in Ukrainian].

10. Honcharenko, L. A. (2006). *Formuvannia hotovnosti vchyteliv do profesiinoi diialnosti v umovakh polikulturnoho seredovyscha v systemi pislidyplomnoi osvity* [Formation of teachers' readiness for professional activity in a multicultural environment in the system of postgraduate education]. Candidate's thesis. Vinnytsia [in Ukrainian].

11. Hryshkova, R. O. (2007). *Formuvannia inshomovnoi sotsiokulturnoi kompetentsii nefilologichnykh spetsialnostei* [Formation of foreign-language sociocultural competence of non-philological specialties]. Mykolaiv: MDHU im. Petra Mohyly [in Ukrainian].

12. Huletska, Ya. H. (2008). *Polikultura osvita studentskoi molodi v universytetakh SShA* [Multicultural education of student youth at universities in the USA]. Candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].

13. Hurenko, O. I. (2014). *Polikultura osvita maibutnykh sotsialnykh pedahohiv: teoretyko-metodychnyi aspekt* [Multicultural education of future social educators: Theoretical and methodological aspect]. Berdiansk: Tkachuk O. V. [in Ukrainian].

14. Dovhopolova, Ya. V. (2007). *Formuvannia tolerantnykh vidnosyn studentiv u polikulturnomu seredovyschi vyshchoho navchalnoho zakladu* [Formation of tolerant relations among students in the multicultural environment of a higher educational institution]. Candidate's thesis. Kharkiv [in Ukrainian].

15. Zakharchuk, N. V. (2008). Problema kultury ta mizhkulturnoi komunikatsii u filosofsko-sotsiologichnomu aspekti [The problem of culture and intercultural communication in the philosophical and sociological aspect]. *Visnyk NTUU "KPI". Seriya: Filosofiia, psykholohiia, pedahohika*, 3, 174–177 [in Ukrainian].

16. Zelikovska, O. O. (2012). Motyvatsiia studentiv ekonomichnykh spetsialnostei do formuvannia mizhkulturnoi kompetentsii [Motivation of students of economic specialties to form intercultural competence]. *Pedahohichni dyskurs*, 11, 98–101 [in Ukrainian].

17. Kovalenko, O. Yu. (2015). Kulturolohichni pidkhid pry formuvanni mizhkulturnoi kompetentnosti v protsesi vyvchennia inozemnykh mov studentamy-ekonomistamy [A culturological approach to the formation of intercultural competence in the process of foreign language learning by economics students]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*, 15(1), 170–172 [in Ukrainian].

18. Kolbina, T. V. (2010). *Teoretyko-metodolohichni ta tekhnolohichni zasady formuvannia mizhkulturnoi komunikatsii studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv ekonomichnoho profilu* [Theoretical, methodological and technological foundations of forming intercultural communication of students of higher educational institutions of economic profile]. Doctor's thesis. Zaporizhzhia [in Ukrainian].

19. Kondratieva, O. M. (2016). *Formuvannia polikulturnoi kompetentnosti maibutnykh uchyteliv pochatkovoï shkoly na zasadakh linhvokrainoznavchoho pidkhodu* [Formation of multicultural competence of future primary school teachers on the basis of the linguistic and country studies approach]. Candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].

20. Kopyl, H. O. (2007). *Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnykh fakhivtsiv z mizhnarodnoi ekonomiky u protsesi vyvchennia inozemnykh mov* [Formation of professional competence of future specialists in international economics in the process of learning foreign languages]. Candidate's thesis. Zhytomyr [in Ukrainian].

21. Kostyuk, S. S. (2018). *Rozvytok kompetentnostei mizhkulturnoi komunikatsii studentiv-inozemtsiv na osnovnomu etapi navchannia ukrainskoi movy* [Development of intercultural

communication competences of foreign students at the main stage of learning the Ukrainian language]. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].

22. Kravets, R. A. (2018). *Teoretychni i metodychni osnovy polikulturnoi osvity maibutnikh fakhivtsiv ahrarnoi haluzi* [Theoretical and methodological foundations of multicultural education of future specialists in the agricultural sector]. Doctor's thesis. Vinnytsia [in Ukrainian].

23. Krychivska, O. V. (2015). *Formuvannia mizhkulturnoi komunikativnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv zovnishnoekonomichnoi diialnosti* [Formation of intercultural communicative competence of future specialists in foreign economic activity]. Candidate's thesis. Ternopil [in Ukrainian].

24. Kuzmenko, V. V., & Honcharenko, L. A. (2006). *Formuvannia polikulturnoi kompetentnosti vchyteliv zahalnoosvitnoi shkoly* [Formation of multicultural competence of secondary school teachers]. Kherson: RIPO [in Ukrainian].

25. Motsar, M. M. (2018). *Formuvannia polikulturnoi kompetentnosti maibutnikh perekladachiv z vykorystanniam tekhnologii dystantsiinoho navchannia* [Formation of multicultural competence of future translators using distance learning technologies]. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].

26. Peretiaha, L. Ye. (2007). *Dydaktychni umovy formuvannia polikulturnoi kompetentnosti molodshykh shkoliariv* [Didactic conditions for forming multicultural competence of primary schoolchildren]. Candidate's thesis. Kharkiv [in Ukrainian].

27. Pryshliak, O. Yu. (2021). *Teoriia i metodyka formuvannia mizhkulturnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv sotsionomichnykh profesii* [Theory and methodology of forming intercultural competence of future specialists in socionomic professions]. Extended abstract of doctor's thesis. Ternopil [in Ukrainian].

28. Pryshliak, O. Yu. (2021). *Formuvannia mizhkulturnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv sotsionomichnykh profesii: teoretychnyi kontekst* [Formation of intercultural competence of future specialists in socionomic professions: Theoretical context]. Ternopil: Osadtsa Yu. V. [in Ukrainian].

29. Radul, S. H. (2014). *Formuvannia mizhkulturnoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia inozemnoi movy u protsesi profesiinoi pidhotovky* [Formation of intercultural competence of a future foreign language teacher in the process of professional training]. Extended abstract of candidate's thesis. Uman [in Ukrainian].

30. Rembach, O. O. (2017). *Formuvannia mizhkulturnoi kompetentnosti maibutnikh pravoznavtsiv u protsesi inshomovnoi pidhotovky* [Formation of intercultural competence of future lawyers in the process of foreign language training]. *Universytetski naukovi zapysky Khmelnytskoho universytetu upravlinnia ta prava*, 63, 387–400 [in Ukrainian].

31. Samoilenko, N. B. (2013). *Mizhkultura kompetentnist maibutnikh fakhivtsiv humanitarnoho profilu* [Intercultural competence of future specialists in the humanities]. Kyiv: Ribest [in Ukrainian].

32. Skrypnikova, V. O. (2023). *Rozvytok mizhkulturnoi kompetentnosti maibutnikh mahistriv viiskovoho upravlinnia u protsesi profesiinoi pidhotovky* [Development of intercultural competence of future masters of military management in the process of professional training]. Candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].

33. Snihovska, O. V. (2014). *Formuvannia mizhkulturnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv z mizhnarodnykh vidnosyn v osvitnomu seredovyschi klasychnoho universytetu* [Formation of intercultural competence of future specialists in international relations in the educational environment of a classical university]. Extended abstract of candidate's thesis. Uman [in Ukrainian].

ISSN 2786-6025 Online

34. Solodka, A. K. (2005). *Polikulturene vykhovannia starshoklasnykiv u protsesi vyvchennia humanitarnykh predmetiv* [Multicultural education of senior pupils in the process of studying humanities subjects]. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].

35. Tishchenko, O. M. (2020). *Pedahohichni umovy formuvannia mizhkulturnoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia khoreohrafii v osvitnomu seredovyshchi universytetu* [Pedagogical conditions for forming intercultural competence of a future choreography teacher in the educational environment of a university]. Extended abstract of candidate's thesis. Sloviansk [in Ukrainian].

36. Tokareva, A. V. (2013). *Formuvannia mizhkulturnoi kompetentnosti u maibutnikh menedzheriv zovnishnoekonomichnoi diialnosti zasobamy interaktyvnykh tekhnolohii* [Formation of intercultural competence of future managers of foreign economic activity by means of interactive technologies]. Extended abstract of candidate's thesis. Zaporizhzhia [in Ukrainian].

37. Fedoruts, M. V. (2021). *Sotsialno-pedahohichni umovy formuvannia sotsialnoi kompetentnosti starshoklasnykiv zasobamy neformalnoi osvity* [Socio-pedagogical conditions for forming social competence of senior pupils by means of non-formal education]. Extended abstract of candidate's thesis. Ternopil [in Ukrainian].

38. Khalemendyk, Yu. Ye. (2017). *Rozvytok mizhkulturnoi profesiinoi kompetentnosti maibutnikh mahistriv pedahohiky vyshchoi shkoly v umovakh neformalnoi osvity* [Development of intercultural professional competence of future masters of higher school pedagogy in the conditions of non-formal education]. Extended abstract of candidate's thesis. Melitopol [in Ukrainian].

39. Kharkova, N. M. (2010). *Polikulturene vykhovannia molodshykh shkoliariv u pozaklasnii roboti* [Multicultural education of primary schoolchildren in extracurricular work]. Candidate's thesis. Luhansk [in Ukrainian].

40. Khachatryan, Ye. L. (2020). *Formuvannia mizhkulturnoi dyskursyvnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv z ekonomiky v protsesi vyvchennia humanitarnykh dystsyplin* [Formation of intercultural discursive competence of future economics specialists in the process of studying humanities disciplines]. Candidate's thesis. Kharkiv [in Ukrainian].

41. Shumeiko, N. V. (2013). *Do pytannia polikulturnoi osvity studentskoi molodi v zarubizhnii pedahohitsi* [On the issue of multicultural education of student youth in foreign pedagogy]. *Naukovyi visnyk kafedry YuNESKO Kyivskoho natsionalnoho linhvistychnoho universytetu: Filolohiia, pedahohika, psykholohiia*, 27, 239–243 [in Ukrainian].

42. Yakovenko, O. I. (2015). *Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh ekonomistiv u protsesi praktychnoi pidhotovky* [Formation of professional competence of future economists in the process of practical training]. Candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 08.05.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.05.2026